

Ministerstwo Spraw Wojskowych
NACZELNE DOWÓDZTWO W.X.P.X
(SZTAB GENERALNY)

Oddział II Informacyjny

Nr. 9041 /II.

8230 J2
Warszawa, dn. 26.X. 1921 r.
K.S.

Do

Adjutantury Generalnej

Przesyła się przy niniejszym do wiadomości artykuł
p.t. "Komisja nadzwyczajna" (Organizacja i działalność Komisji
Nadzwyczajnej) umieszczony w "Poslednich Nowostiach" z dn.
10.VIII.21 r.

Naczelnik Wydziału Organiz.

[Signature]
major

ADJUTANTURA GENERALNA
NACZELNEGO WODZA
L. dz. 8230 J2
Wpięto dn. 29.X. 1921 roku
Wyszło dn. - 1921 roku
Załączników -

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

128

Komisja Nadzwyczajna (Cz.K.)

Organizacja i działalność Komisji Nadzwyczajnej

9041

Wzajemrosyjska Komisja Nadzwyczajna jest oddziałem Komisariatu Ludowego Spraw Wewnętrznych różniący się od innych oddziałów jedynie tem, że na jej czele stoi nie samodzielny kierownik, a całe kolegium. Formalnie podporządkowuje się ona oddziałowi spraw wewnętrznych Komisariatu Ludowego, faktycznie jest ona zupełnie samodzielna i li tylko w bardzo rzadkich wypadkach do spraw jej wgląda Komitet Partyjny lub C.K.W. - nawet poszczególne komitety narodowe nie grożą im prywatnymi staraniami, prócz starzeń Lu-nacarskiego, do których już sdozano się przyzwyczaić i niczego się po nim nie spodziewają. Wydziałami okręgowymi są gubernjalne komisje nadzwyczajne innych edycji niema - gdyż powiatowe szerezwyczajki od dawna są już zlikwi-dowane i zastąpione są instytucjami o charakterze wyłącznie śledczym, które po dokonaniu prac śledczych obowiązane są cały zebrany materiał wraz z aktem oskarżenia przesyłać do gubernjalnych komisji nadzwyczajnych.

Organizacja gubernjalnych komisji nadzwyczajnych jest następująca: na czele stoi kolegium, w skład którego wchodzi 3 członków, przewodniczącego, zastępcy jego i sekretarza, komisja nadzwyczajna rozpada się na oddziały ogólny i tajno-operacyjny. Do oddziału ogólnego należą kancelarja, buchalterja, kasa i t.d. Tajno-operacyjny dzieli się na śledczy, informacyjny i operacyjny. Pododdział śledczy posiada 6 pełnomocników - pełnomocnika dla walk z: 1) kontrowelucją, 2) występkami szubrowymi, szabotażem, 3) spekulacją, 4) bandytyzmem, 5) politycznymi partjami rosyjskimi, 6) politycznymi partjami lokalnymi (ukraińskimi i innymi). Każdy pełnomocnik ma w swym rozporządzeniu 3 wywiadowców. Każdy wywiadowca ma prawo dobierania sobie tajnych współpracowników jemu tylko znanych, którzy zaś innych wywiadowców nie znają, ani też nawzajem są sobie nieznanymi - otrzymują wynagrodzenia akordowe i procentowe. Wobec tego,

PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

że szczerze są wynagradzani, a także "czerezwycajka" popiera wynajdywanie spraw za pomocą propagandy - ilość agentów tego rodzaju dochodzi do olbrzymich rozmiarów. Pododdział informacyjny ma za zadanie ogólny nadzór nad kontaktem działalności, działa za pomocą "jaczajek" komisariatowych a także przez poszczególnych współpracowników instytucji, płacąc im gażą i racjami i wreszcie wspan operacyjny pododdział przeprowadza operacje na mocy rozkazów wywiadowców i pełnomocników kolegjalnych.

"Proces czerezwycajki" ma udoskonalony przebieg o jakim nie śniła nawet najświętsza inkwizycja. Najzwyczajszym sposobem staczania procesu jest prowokacja. Są dwa rodzaje prowokacji: pasywna i aktywna. Jako pasywną prowokację uważać należy wykrycie przestępstwa istniejącego za pomocą prowokacji - np. Cz.K. dowiaduje się o istnieniu jakiegoś towarzystwa lub o wykryciu towaru - posyła swych agentów w charakterze oszteków lub kupców. Prowokacja aktywna stwarza sprawę, agenci Cz.K. sami organizują spisek i wciągając do niego osoby postronne lub też proponują kupcom kupno towarów i t.p. W jednym i drugim wypadku jednaki jest koniec - rozstrzelanie. Po dokonaniu aresztowania, dyżurny sędzia śledczy bada oskarżonego następnie odprowadzają oskarżonego do więzienia. Mniej więcej po upływie miesiąca pełnomocnik przeprowadza śledztwo, przyczem badanie przeprowadza się pod groźbą rewolweru, w innych wypadkach inscenizują się rozstrzelanie - wyprowadza się oskarżonego na dziedziniec i stawia się pod ścianą. Wyniki badania notują sam sędzia śledczy, bardzo wiele rzeczy pomija, wiele zeznań notuje w formie skróconej, wielką rolę odgrywają zeznania tajnych współpracowników. Kiedy funkcjonariusz śledczy uważa śledztwo za skończone - pisze decyzję, w której proponuje wymiar kary, w wypadku udowodnienia jakiegokolwiek winy - karę śmierci. Decyzję funkcjonariusza śledczego automatycznie aprobuje kierownik oddziału tajno-operacyjnego i przesyła sprawę do kolegium gub.kom.nadz., która przeważnie wyrok zatwierdza, względnie skierowuje sprawę do innego funkcjonariusza śledczego. Na posiedzeniu kolegium nikt nie broni interesów oskarżonego. Przez pewien czas brał udział

w tych posiedzeniach przedstawiciel lud.kom.sprawiedliwości, lecz zdaniem czekistów paraliżował on pracę, a w niektórych miejscach bardzo umiejętnie sprowokowano ich bardzo zgroźnie i rozstrzelano od tej chwili przedstawiciele tych usunięto. Wyrok czytają oskarżonemu na chwilę przed wykonaniem t.j.w nocy wywożą go z celą, wprowadzają do specjalnego lochu, gdzie ma nastąpić rozstrzelanie, następnie odczytują wyrok i wykonują go jednym wystrzałem w kark. Rzeczy przechodzą w posiadanie katów, a pozostali widzą rzeczy skazanego na szoferach, dozorcach i t.d.Kasacja wyroku jest rzeczą nieistniejącą.

Chociaż według istniejącego prawa Cz.K.mogą wydawać wyroki li tylko w sprawach niecierpiących zwłoki, (t.j.w wypadkach wykrycia spisku), a wszystkie inne sprawy przesyłać należy po przeprowadzeniu śledztwa do trybunału tem nie mniej wszystkie sprawy, które wpływają do Cz.K.restają załatwione wewnątrznie i jedynie nieznaczna ilość spraw przechodzi do trybunału, gdyż tem nie posiada władzy śledczej.

Następnie mimo że Cz.K. podlega kontroli wydziału administracyjnego robotniczo-włościanańskiej inspekcji w rzeczywistości kontroli tej nie podporządkowuje się, gdyż zdążył bardzo zgroźnie przeprowadzoną intrygę doprowadzić do rozstrzelania kilku zbyt gorliwych inspektorów. Będąc w posiadaniu olbrzymiego kapitału zdobytego przez konfiskaty - najznakomiej jest finansowo nie zależna.

Prócz tego bolszewicy wznowili system zakładnictwa, w życie wprowadzając Cz.K.za pomocą spisów proskrypcyjnych w w wypadkach morderstw politycznych, nieprawomyślności politycznej, niewypłacania kontrybucji przez byłych burżujów. W urzędzie wojskowym funkcję organów polityczno-śledczych powierzono poszczególnym oddziałom armji i frontów, które działają się na pododdziały. Wszystkie oddziały specjalne podlegają W.K.N. i na czele każdego stoi pełnomocnik W.K.N.o budżecie. O budżecie ~~W.K.N.~~ Kom.Nad.trudno powiedzieć coś konkretnego, gdyż nie ma on nic wspólnego z ogólnopanstwowym budżetem przechodzi on jednak najśmielsze nawet ~~szkazy~~ oczekiwania, gdyż przekupywanie i inne machinacje pochłaniają niesłychane sumy.

RUSSIAN
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

RUSSIAN
INSTITUTE
ARCHIVES
New York